

Literatuurlijst bij de Panelbijeenkomst van 27 oktober 2023

Literatuur en events panelbijeenkomst

Doorwerking van het slavernijverleden in praktijk en onderwijs van de GGZ.

Tentoonstellingen

Tropenmuseum in Amsterdam

<https://www.tropenmuseum.nl/nl/zien-en-doen/tentoonstellingen>

Wandelroute

Kijk eens om je heen: een wandelroute langs het (zichtbare) slavernijverleden van Amsterdam

<https://www.parool.nl/uit-in-amsterdam/kijk-eens-om-je-heen-een-wandelroute-langs-het-zichtbare-slavernijverleden-van-amsterdam~bb9a749c/>

Nationaal slavernijmuseum - Gemeente Amsterdam

<https://www.amsterdam.nl/diversiteit/nationaal-slavernijmuseum/>

Herontdekte opera van Surinaamse componist, 02 oktober 2023

https://www.concertgebouworkest.nl/nl/verhalen/herontdekte-opera?utm_source=231004_mcv_mar_maandelijkse%20nieuwsbrief_oktober&utm_medium=email&utm_campaign=maandelijkse%20nieuwsbrief

Podcasts

Debat De Slavernij, Geschiedenis 24, 10 november 2011

[Geschiedenis 24, november 2011 - Debat De Slavernij - VPRO](#)

Debat in de Rode Hoed over de slavernijgeschiedenis, naar aanleiding van de NTR-serie over het onderwerp.

150 jaar afschaffing slavernij, 30 juni 2013

https://www.vpro.nl/programmas/ovt/speel~POMS_VPRO_375967~150-jaar-afschaffing-slavernij~.html

Honderdvijftig jaar geleden, op 1 juli 1863, schafte Nederland de slavernij af in Suriname en op de Antillen. Dat feit wordt dit weekend in Nederland herdacht. Vier historici vertellen het slavernij verhaal op een net uitgekomen CD 'Nederland & De Slavernij', waaronder Alex van Stipriaan. Een gesprek met over de afschaffing van de slavernij en met de schrijfster Cynthia McLeod, auteur van o.a. de historische roman 'Hoe duur was de suiker'.

Post Traumatic Slave Syndrome, 12 September 2016

https://www.youtube.com/watch?v=BGjSday7f_8

Lecture explaining how the experience of slavery in the United States and the continued discrimination and oppression endured by African Americans creates intergenerational psychological trauma, leading to a psychological and behavioral syndrome common among present-day African Americans, manifesting as a lack of self-esteem, persistent feelings of anger, and internalized racist beliefs.

Ons trans-Atlantische slavernijverleden | NOS op 3, 30 juni 2017

https://www.youtube.com/watch?v=gDXf4IO70aU&ab_channel=NOSop3

Ruim 2 eeuwen lang handelde de Nederlandse West-Indische Compagnie in mensen. 600.000 tot slaafgemaakte Afrikanen werkten op plantages in Suriname en op de Antillen, of werden doorverkocht.

Economie van de slavernij, 30 juni 2019

[Economie van de slavernij - OVT - VPRO](#)

De opbrengst van de slavernij was enorm. Eindelijk zijn er harde cijfers. Het eindrapport van een vijf jaar durend onderzoek is gepubliceerd naar het belang van de van de Atlantische slavernij voor de Nederlandse economie. Die blijkt groot geweest te zijn, vergelijkbaar met die van de haven van Rotterdam tegenwoordig. Onderzoekers Pepijn Brandon en Ulbe Bosma zijn te gast.

Seeing White | John Biewen | TEDxCharlottesville' op YouTube, 07 februari 2020

<https://youtu.be/Qy-r-3W2Fkg>

Excuses slavernijverleden Amsterdam, 23 februari 2020

https://www.vpro.nl/programmas/ovt/speel~RBX_VPRO_15988424~excuses-slavernijverleden-amsterdam~.html

De Amsterdamse gemeenteraad debatteerde in februari 2020 over een onderzoek naar de medeplichtigheid van het zeventiende-eeuwse stadsbestuur aan de slavernij. Die is er. En daarvoor moeten excuses gemaakt worden, vindt een meerderheid van de hoofdstedelijke gemeenteraad. We moeten oppassen met excuses, schrijft onder andere historicus Arthur Weststeijn deze week in De Volkskrant. Weststeijn is zondag te gast, samen met historicus René Koekkoek.

De plantage van onze voorouders, 30 april 2020

https://www.vpro.nl/speel~WO_VPRO_16109898~trailer-de-plantage-van-onze-voorouders~.html

In de achtdelige serie *De plantage van onze voorouders* onderzoekt Maartje Duin sporen van het slavernijverleden.

Geen excuses voor slavernij, 05 juli 2020

https://www.vpro.nl/programmas/ovt/speel~PREPR_RA1_16232176~geen-excuses-voor-slavernij~.html

'Excuses kunnen leiden tot polarisatie,' en kun je mensen die nu leven wel verantwoordelijk houden voor iets uit een ver verleden? Zo sprak onze premier woensdag 01 juli 2020 in het kamerdebat over institutioneel racisme in reactie op de roep van de Tweede Kamer om excuses voor het slavernijverleden. Waar komt die weerstand vandaan? En wat is precies het probleem bij het maken van excuses? Historicus Karwan Fatah-Black, die dit jaar de Keti Koti-lezing hield, komt praten over de politieke koudwatervrees voor excuses.

'Heel Nederland profiteerde van de slavernij', 17 december 2022

<https://www.nporadio1.nl/nieuws/geschiedenis/c30d6d67-661f-4a0d-84d0-14d96cfb99b7/heel-nederland-profiteerde-van-de-slavernij>

Waren Nederlanders ten tijde van de trans-Atlantische slavenhandel op de hoogte van de omvang en gruwelijkheden van de slavernij? Historicus Martijn Stoutjesdijk stelt in De Ongelooflijke Podcast van wel: "Iedereen was op een bepaalde manier betrokken."

Aletta Jacobs Lezing – Voormoeders door Roline Redmond en coreferent Charlotte

Wekker, 07 maart 2023

https://www.youtube.com/watch?v=Lv3y_I4GVro&t=2999s&ab_channel=StudiumGenerale

Tijdens deze Aletta Jacobs Lezing neemt Roline Redmond ons mee in het verhaal van haar voormoeders, deze feministen 'avant la lettre'. Waarvoor streden zij, eertijds in Suriname en later in Nederland? Waarom stuitten de Surinaamse en Antilliaanse feministen in de jaren tachtig en negentig op grote weerstand in Nederland?

Coreferent is Charlotte Wekker. Voor haar boek Het was maar een grapje nam ze interviews af onder studenten van kleur. Het trof haar hoe zij zich benadeeld en achtergesteld voelen ten opzichte van studenten die hun roots dichterbij hebben liggen. Ze gaat als coreferent in op wat de effecten van slavernijverleden zijn in het hedendaagse Nederlandse onderwijs en andere sectoren.

Slavernij en contractarbeid – de vergeten geschiedenis van Nederland, 26 maart 2023

https://www.vpro.nl/speel~WO_VPRO_20054388~audio-buitenhof-podcast-slavernij-en-contractarbeid-de-vergeten-geschiedenis-van-nederland~.html

Aan tafel hoofd geschiedenis Rijksmuseum Valika Smeulders, conservator Haags Historisch Museum Valerie Veenvliet en nazaat van contractarbeiders Ruud Chander over het belang van mondelinge verhalen voor de geschiedenis en de pijn van het oprakelen van het verleden.

Tula, een beeld van de slavernij, 23 april 2023

https://www.vpro.nl/programmas/ovt/speel~PREPR_RA1_17270818~tula-een-beeld-van-de-slavernij~.html

Het was de bedoeling geweest dat het als monument zou dienen, ergens op Curaçao. Een twee meter hoog bronzen beeld van Tula, de man die de grote slavenopstand van 1795 had geleid. Maar 50 jaar nadat het beeld werd gemaakt, staat het niet op Curaçao, maar in een opslagloods in Oost-Groningen. Journalist Lodewijk Dros schreef er een boek over. Hij is te gast, samen met Afro-Curaçaoënaar Laurindo Andrea van het Nationaal Archief, een historicus met een specialisatie in de koloniale geschiedenis.

Hoe het Nederlandse slavernijverleden nog altijd doorwerkt, 29 juni 2023

https://www.youtube.com/watch?v=XdpJIAC5vYU&ab_channel=NOS

Dit jaar is het 160 jaar geleden dat Nederland bij wet de slavernij afschafte. Correspondent Nina Jurna neemt je mee door het slavernijverleden en praat met Surinamers over hoe dat verleden nog altijd doorwerkt.

De impact van de trans-Atlantische slavernij is groot in het hele Caribisch gebied. In deze video hebben we ervoor gekozen om Suriname als voorbeeld uit te lichten, om vanuit daar de doorwerking van de slavernij in het heden te bespreken

Arubaanse Roots: Het verborgen slavernijverleden, 03 juli 2023

https://www.youtube.com/watch?v=PTS8QcKUEuk&ab_channel=NTRCaribischNetwerk

In de vijfdelige podcastserie 'Arubaanse Roots: Het verborgen slavernijverleden' doen journalisten Melissa Stamper en Sharina Henriquez onderzoek naar het onderbelichte slavernijverleden van Aruba en de doorwerking ervan die voor een lange tijd weggestopt was.

VPRO-zomergasten met Theatermaker Alida Dors, 30 augustus 2023

https://www.vpro.nl/speel~WO_VPRO_20075304~alida-dors-zomergasten-podcast~.html

Het slavenschip. Marcus Rediker over de trans-Atlantische slavenhandel, 28 september 2023

https://www.youtube.com/watch?v=KAXcFww-amg&ab_channel=SPUI25

Ruim drie eeuwen lang werden miljoenen mensen, nadat ze waren ontvoerd en verkocht, op slavenschepen van de Afrikaanse kust naar de Amerika's vervoerd. Wat weten we over de schepen die de slavenhandel mogelijk maakten? Gebaseerd op dertig jaar archiefonderzoek in maritieme archieven reconstrueert gerenommeerd historicus Marcus Rediker de menselijke drama's die zich aan boord van deze schepen afspeelden. Hij gaat hierover in gesprek met Lex Heerma van Voss.

Het Uur met psychiater en activist Glenn Helberg

https://open.spotify.com/episode/0OLZPAsQLfWilvooybEQXw?si=q6w2HjbnTGu4FuzKH6kVAw&utm_source=whatsapp&utm_medium=whatsapp&branch_match_id=1238417085312374117&branch_referrer=H4slIAAAAAA8soKSkottLXLy7IL8IMq9TLyczL1ncMiMrPzHW3MHVJAgCgCpS1IAAAAA%3D%3D&nd=1

Lezingen / Toespraken

Advocaat Natacha Harlequin over slavernijverleden' op YouTube, 08 juni 2020 in AT5

https://youtu.be/a_q03nIMSqs

Toespraak van Burgemeester Femke Halsema tijdens herdenking slavernijverleden 2021,
01 juli 2021 in Amsterdam, het Oosterpark.

Artikel uit Gemeente Amsterdam:

<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/college/burgemeester/speeches/toespraak-slavernijherdenking-2021/>

Artikel uit NOS:

<https://nos.nl/artikel/2387499-burgemeester-halsema-biedt-excuses-aan-voor-slavernijverleden-amsterdam>

Toespraak van premier Mark Rutte over het slavernijverleden, 19 december 2022 in Den Haag.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2022/12/19/toespraak-minister-president-rutte-over-het-slavernijverleden>

You tube: https://www.youtube.com/watch?v=j-pX6tN1t7Y&ab_channel=Minister-presidentMarkRutte

Toespraak minister Dijkgraaf tijdens NiNsee-symposium 'Reclaiming the Narrative', 2 juni 2023 in Utrecht.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2023/06/02/toespraak-minister-dijkgraaf-tijdens-ninsee-symposium-over-het-nederlandse-slavernijverleden>

Translation in [English](#), [Papiamentu](#) and [Papiamentu](#)

Minister Dijkgraaf: 'Slavernijverleden moet betere rol hebben in onze samenleving',
04 juni 2023

https://www.youtube.com/watch?v=dY7oBTh5LMo&ab_channel=WNL

Als het aan minister Robbert Dijkgraaf ligt moet het Nederlandse slavernijverleden een prominente rol hebben in onze samenleving. Het Herdenkingsjaar Slavernijverleden, dat op 1 juli van start gaat, wordt volgens hem een 'verhaal met heel veel leestekens'. Een punt achter dat verhaal, komt er volgens de minister 'nooit'. Dat zei Dijkgraaf in het televisieprogramma WNL op Zondag op NPO 1.

Toespraak Koning Willem Alexander tijdens herdenking slavernijverleden 2023:

‘Laten we samen bouwen aan een wereld zonder racisme’, 01 juli 2023 in Amsterdam, het Oosterpark.

<https://www.parool.nl/keti-koti/speech-koning-willem-alexander-tijdens-herdenking-slavernijverleden-laten-we-samen-bouwen-aan-een-wereld-zonder-racisme~b5e391e4/>

Terugkijken, Nationale Herdenking Slavernijverleden, 01 juli 2023

https://www.youtube.com/watch?v=0tMDIAxEkpg&ab_channel=NOS

Op 1 juli vond in het Amsterdamse Oosterpark de Nationale Herdenking Slavernijverleden plaats. Daarna werd op het Museumplein in de hoofdstad het Keti Koti Festival gehouden. Kijk de livestream hier terug.

Kaási de rebellenleider: het vroege verzet tegen de slavernij in Suriname, 09 oktober 2023

<https://spui25.nl/programma/kaasi-de-rebellenleider-het-vroege-verzet-tegen-de-slavernij-in-suriname>

Aan het eind van de zeventiende eeuw draaide de trans-Atlantische slavenhandel op volle toeren. Vanuit West-Afrika werden onder onmenselijke omstandigheden miljoenen tot slaaf gemaakt naar Noord- en Zuid-Amerika gebracht, van wie 600.000 op Nederlandse schepen. Een van hen was Kaási, een rebellenleider en de centrale persoon in het nieuwe boek van Frank Dragtenstein. Vanavond bespreekt de historicus met verschillende gasten zijn bevindingen over Kaási en de zijnen. Met spoken word door Zaïre Krieger

Dromen en handelen in de geest van Martin Luther King, 17 oktober 2023

https://vu.nl/nl/nieuws/2023/dromen-en-handelen-in-de-geest-van-martin-luther-king?bbeml=tp-DNyfuzcyV0iiRYXKpzEX1w.iQkGxKI83rk-yd-UNUcebwg.rUQ_jXrgvPE6TGpbGSBpghA.lIMEjlkFmOEC3hQzm3r_P3g

In de Martin Luther King Lezing op 9 oktober riep gasthoogleraar Anthony Bogues op om niet de dromende, maar de radicale Martin Luther King tot voorbeeld te nemen, en de problemen in onze huidige tijd aan te pakken. ‘Actie is waarmee we ons als mens onderscheiden.’

Boeken

Welke boeken over ons slavernijverleden zijn de moeite waard? – NRC

<https://www.nrc.nl/index/slim-leven/welke-boeken-over-ons-slavernijverleden-zijn-de-moeite-waard-a4159071>

- **'My grandmother's hands'**, Resmaa Menakem

In this groundbreaking book, therapist Resmaa Menakem examines the damage caused by racism in America from the perspective of trauma and body-centered psychology.

- **'The enduring, invisible, and ubiquitous centrality of whiteness'**, Kenneth Hardy.

A comprehensive collection on the topic of *whiteness* from writers in the field of mental health and activism.

- **'Witte onschuld – paradoxen van kolonialisme en ras'**, Gloria Wekker

Gloria Wekker explores a central paradox of Dutch culture: the passionate denial of racial discrimination and colonial violence coexisting alongside aggressive racism and xenophobia.

- **'White fragility, why it is so hard for white people to talk about race'**, Robin DiAngelo

Exploring the counterproductive reactions white people have when their assumptions about race are challenged, and how these reactions maintain racial inequality.

-**Wij slaven van Suriname.** Anton de Kom.

Wij slaven van Suriname van Anton de Kom is zowel een literair meesterwerk, persoonlijke en algemene geschiedschrijving als een felle aanklacht tegen racisme en uitbuiting. In dit boek uit 1934 werd voor het eerst de Surinaamse geschiedenis beschreven vanuit antikoloniaal gezichtspunt, door een afstammeling van slaafgemaakten die de gevolgen van de koloniale overheersing aan den lijve had ondervonden. De Kom vertelt hoe het Nederlandse koloniale bewind het land en zijn inwoners onderdrukte, en hoe verschillende Surinaamse bevolkingsgroepen daartegen in opstand kwamen. Met grote eruditie schrijft hij over de verschrikkingen, maar ook over moed, zelfrespect en vrijheid. 157 jaar na de officiële afschaffing van de slavernij en 86 jaar na publicatie heeft het boek, en zijn boodschap, niets aan zeggingskracht ingeboet. Deze nieuwe editie bevat nieuwe inleidingen van Mitchell Esajas, Tessa Leuwsha en Duco van Oostrum.

-**De geur van bruine bonen.** Henna Goudzand Nahar.

In De geur van bruine bonen, het eerste deel van een naar feuilletonromans opgezet tweeluik, staat het leven van Ilse Madrettor centraal. Zoals zovelen verliet ook haar moeder Suriname rond het uitroepen van de onafhankelijkheid. Ilse blijft achter bij haar grootmoeder in Paramaribo. Dat verandert wanneer Anita Madrettor, Iles moeder, in haar nieuwe gezin moeite krijgt alle ballen in de lucht te houden. Ilse wordt naar Nederland 'gehaald', waar ook haar oom Frank woont, de jongste broer van haar moeder en de belangrijkste persoon in haar leven. Wanneer Jan, de boezemvriend van Ilse, ruim dertig jaar later, tijdens een etentje met haar en zijn nieuwe vriend, over het drugsverleden van Frank begint, raakt Ilse in een crisis. De vanzelfsprekendheid van haar leven dreigt weg te vallen. Terwijl ze iedereen van dienst wil zijn, blijkt zelfs dat niet genoeg. Staat ze in een spagaat tussen twee culturen of speelt er iets anders? Henna Goudzand Nahar werkte als docente Nederlands in Paramaribo en – sinds ze in

1989 naar Nederland trok – in Amsterdam. In 2005 verscheen haar eerste roman *Hele dagen in de regen*. Het boek thematiseert postkoloniale etnische en religieuze cultuurconflicten tegen het decor van de jaren van het militaire regime in Suriname, in 2015 gevolgd door haar tweede roman *Over het zoute water* die zich afspeelt in de periode van de slavernij.

-De Doorsons. Roline Redmond.

Dit twee eeuwen omspannende verhaal is Roline Redmonds indrukwekkende kroniek van haar eigen tot slaven gemaakte familie. Dat verhaal ontvouwt zich als een intercontinentale odyssee langs getuigen en in archieven in Suriname en Nederland en wordt verteld als was de auteur een hedendaagse griot: de West-Afrikaanse chroniqueur van de familiegeschiedenis. De naspeuringen worden danig bemoeilijkt doordat voorouders in alle archieven ontbreken omdat ze niet meer waren dan chattel, oftewel gebruiksgoederen. De Doorsons weten hun achterstand dankzij hun enorme werkkraft desondanks om te buigen, heel vaak onder leiding van de vrouwen, hun kroost beschermend en gebruikmakend van oude rituelen om de overerfde pijn van verlies en verlangen te helen.

-Wit is nu aan zet. Lida Van den Broek

In Nederland worden we geconfronteerd met een opvallende paradox. Nederlanders zijn in het algemeen tegen racisme, maar toch komt racisme dagelijks voor. 'Wit is nu aan zet' laat zien hoe vaak onbewust, ongewild en onbedoeld racisme op allerlei manieren subtiel een rol spelen in Nederland. Hoe komt het dat Nederlanders tegen racisme zijn, maar hun ogen sluiten voor wat er dagelijks gebeurt? Welke onbewuste mechanismen spelen een rol? Dit boek biedt handvatten om alledaagse incidenten te herkennen en aan te pakken. Wat kunnen wij individueel en gezamenlijk doen om racisme te voorkomen? Het beschrijft onder andere de transformatieve dialoog, een methode om het controversiële en ongemakkelijke gesprek op een effectieve manier met elkaar aan te gaan.

- Virginia, een afefe verhaal. Ida Does

Dit is het inspirerende verhaal over de jonge vrouw Virginia, die op Aruba is uitgegroeid tot het symbool van verzet tegen slavernij. Het is het eerste deel in de serie *Afefe Stories*, kinderboeken geïnspireerd door de levens van tot slaafgemaakte vrouwen die in verzet kwamen tegen hun onderdrukkers. Afefe is de magische wind uit Afrika die voor de vrouwen in deze reeks een band vormt met het land van hun voorouders.

-Ambon 1623. Adam Clulow

Interessant voor de doorgronding van het koloniale proces.

-Smibologie, volume 1: Each one teach one. Prof. Soortkill

Aan de hand van zijn eigen leven wil Prof. Soortkill met dit boek aangeven hoe hiphopcultuur hem aanleiding heeft gegeven tot zelfactualisatie en heeft bevrijd van de massa-indoctrinatie en het koloniale erfgoed waar mensen uit de Afrikaanse diaspora mee te maken hebben. Prof.

Soortkill z'n roots liggen namelijk in Suriname, een land dat volgens hem een kunstmatige natie is.

Het koloniale bewind deed er tijdens en vooral na de afschaffing van de slavernij alles aan om het volk in Suriname op een dwaalspoor te brengen en daar te houden. Met succes, want het land kent meerdere bevolkingsgroepen met allemaal een eigen verhaal, terwijl geen van de groepen elkaars verhaal goed kent. Sterker nog, de meeste kennen niet eens hun eigen verhaal. Na de onafhankelijkheid in 1975 emigreerde bijna de helft van de Surinaamse bevolking, waaronder ook Prof. Soortkills familie, naar Nederland. Eenmaal hier raakte men verdwaald in de verplichting, de sleur, de achtergestelde positie door de koloniale nalatenschap op maatschappelijk niveau en het gebrek aan eigen cultuur, omdat de Afro-Surinamers hier eeuwenlang geen ruimte voor kregen.

De nalatenschap van het kolonialisme op gemeenschappen die hier de dupe van waren wordt vaak onderschat, met name op spiritueel niveau. Via hiphop leerde Prof. Soortkill over de black liberation movements in de VS, hoe zij zich hebben bevrijd van spirituele ballast en hoe het sneeuwbaaleffect van al deze bewegingen heeft geresulteerd in het fenomeen 'hiphop'. Vanuit dit idee is Smibanese University opgericht, het hiphopkenniscentrum van Prof. Soortkill waar hij in z'n eigen woorden *spiritual knowledge* propageert. Al deze knowledge heeft hij samengevat in een ideologie genaamd 'smibologie', waarbinnen de *Smibologic Theory* een praktische formule biedt die fungeert als een compleet nieuwe levenswijze, een *own way of life*, die hij aanbiedt aan mensen.

- De Geschiedenis van de Nederlandse slavernij in een notendop.P.C.Emmer

Het woord 'slavernij' roept vandaag de dag bij iedereen in het Westen gevoelens van ontzetting en schaamte op. Het is een instituut waarvan we al meer dan een eeuw geleden met trots afscheid hebben genomen.

In De geschiedenis van de Nederlandse slavernij in een notendop geeft Piet Emmer een analyse van de slavernij in de Europese koloniën in Noord- en Zuid-Amerika en Zuid-Afrika. Hij beschrijft hoe het instituut van de slavernij is ontstaan, wie slaaf werd en waarom West-Europa vanaf 1350 geen slavernij meer kende en tot een vreemde enclave zonder slavenmarkten was geworden in een wereld vol slavernij. De slavernij in de Europese koloniën kon bestaan omdat de Europeanen er buiten hun eigen werelddeel bijna vier eeuwen lang andere normen en waarden op na hielden dan thuis. De opkomst en afschaffing van de slavernij in de koloniale Nieuwe Wereld komen dan ook uitvoerig aan bod. Tot slot volgt een overzicht van het recente slavernijdebat in Nederland.

- Nederlands slavernij verleden Historische inzichten en het debat nu.

Henk den Heijer

Het Nederlandse slavernijverleden is actueler dan ooit. Tot eind vorige eeuw trok het voornamelijk de aandacht van wetenschappers, maar tegenwoordig heeft bijna iedereen er een mening over. Sinds de Black Lives Matter-protesten is deze zwarte bladzijde uit de

Nederlandse geschiedenis zelfs een van de meest besproken onderwerpen. Hoe dachten onze voorvaders over de slavernij, zijn we er rijk van geworden en is het hedendaagse racisme een van de wrange vruchten van dat donkere verleden? Vragen te over, waarop de antwoorden echter vaker meningen dan historische feiten zijn.

Nederlands slavernijverleden schetst op basis van de laatste inzichten een indringend beeld van de Nederlandse deelname aan de trans-Atlantische slavenhandel en de inzet van slaven in de plantagekoloniën. Maar ook de opvattingen van onze voorouders daarover komen aan bod. Hadden zij morele bezwaren tegen de slavenhandel en slavernij of was het business as usual?

- **Weg met Mental Slavery – Zelfhulpboek.** Joan de Windt

Joan de Windt, geboren op Curaçao, is auteur en journalist. Zij werkte zo'n 30 jaar als redacteur bij meerdere televisieomroepen. Tien jaar geleden schreef zij het boek 'WEG met mental slavery'; hierin tracht zij nazaten van tot slaafgemaakten bewust te maken van de valse programmering die de uitbaters van de slavernij inzetten, teneinde de tot slaafgemaakten en opvolgende generaties met een negatief zelfbeeld op te zadelen.

-**Decolonizing Therapy**

Oppression, Historical Trauma, and Politicizing Your Practice

Jennifer Mullan

A call to action for therapists to politicize their practice through an emotional decolonial lens.

An essential work that centers colonial and historical trauma in a framework for healing, *Decolonizing Therapy* illuminates that all therapy is—and always has been— inherently political. To better understand the mental health oppression and institutional violence that exists today, we must become familiar with the root of disembodiment from our histories, homelands, and healing practices. Only then will readers see how colonial, historical, and intergenerational legacies have always played a role in the treatment of mental health.

This book is the emotional companion and guide to decolonization. It is an invitation for Eurocentrically trained clinicians to acknowledge privileged and oppressed parts while relearning what we thought we knew. Ignoring collective global trauma makes delivering effective therapy impossible; not knowing how to interrogate privilege (as a therapist, client, or both) makes healing elusive; and shying away from understanding how we as professionals may be participating in oppression is irresponsible.

-**Káasi, de rebellenleider**

Het vroege verzet tegen de slavernij in Suriname

Frank Dragtenstein

Slavernij, ontmenselijking en opstand

Aan het eind van de zeventiende eeuw draaide de trans-Atlantische slavenhandel op volle toeren. Vanuit West-Afrika werden onder onmenselijke omstandigheden miljoenen tot slaaf gemaakt naar Noord-en Zuid-Amerika gebracht, van wie 600.000 op Nederlandse schepen. Een van hen was Kaási.

Onderbelicht stuk koloniaal verleden van Suriname en Nederland

Al lang voordat het debat over de slavernijafschaffing op gang kwam, voerden aan het begin van de 18e eeuw slaafgemaakten in Suriname een heftige strijd voor hun vrijheid. Vele slaafgemaakten wilden van de plantages en vestigden zich in de jungle van Suriname. Tot deze groep, die marrons worden genoemd, behoorde Kaási, leider van de 'Kaásimarrons' en aanvoerder van een vijftig jaar durende guerrilla tegen Nederlandse plantagehouders. Een halve eeuw werden Kaási en de almaar groeiende groep marrons vervolgd door de plantagehouders. Steeds moesten ze alles achterlaten en elders in de jungle hun leven opbouwen.

In dit boek beschrijft, analyseert en interpreteert Frank Dragtenstein de gebeurtenissen rond Kaási. Slaafgemaakte Afrikanen en inheemse Surinamers tonen al sinds het begin van de slavernij grote moed en vindingrijkheid in hun verbeten strijd om vrijheid. Zij staan dan ook centraal in *Kaási de rebellenleider*.

-Joseph, de zwarte Mozart

Jan Jacobs Mulder

Parijs, 1799. In de turbulente tijd van de Franse Revolutie is Joseph Boulogne ernstig gewond teruggekeerd uit Saint Domingue, waar hij vocht tegen de kolonisten voor de afschaffing van de slavernij. Al stervende kijkt hij terug en vraagt zich af: heb ik genoeg gedaan?

Joseph, zoon van een blanke plantage-eigenaar en een vrijgekochte slavine, groeide op in Parijs en ontwikkelde zich tot een uitstekend violist, geroemd componist, gevierd schermer en hij was bovendien geliefd bij de vrouwen. Ondanks zijn succes hield hij het gevoel nooit echt bij de blanke elite te hebben gehoord. Met tweehonderdvijftig vrijwilligers besluit hij naar Saint Domingue te trekken om op te komen voor de rechten van de slaven. Het zal een strijd voor zijn eigen leven worden.

Documentaires

Van Bahia tot Brooklyn

In zeven afleveringen neemt **Nina Jurna** je mee naar het Caribisch gebied, waar de roerige geschiedenis nog duidelijk doorwerkt in de kleurrijke samenlevingen van nu. Hier lees je waar elke aflevering over gaat:

<https://www.vpro.nl/programmas/van-bahia-tot-brooklyn/afleveringen.html>

Nieuwe blik terug

https://www.npostart.nl/nieuwe-blik-terug/VPWON_1349035

Ooit gehoord van Joseph Bologne, de ‘zwarte Mozart’? Of van Mary Seacole, de ‘andere Nightingale’? En wie kent de vooruitstrevende beeldhouwer Edmonia Lewis of de joods-Surinaamse kunstschilder Josef Nassy die verbluffende werken maakte tijdens gevangenschap in nazi-Duitsland? Vanaf zondag 26 februari zendt de NTR een gloednieuwe serie uit over kleurrijke figuren in de Europese geschiedenis die in hun eigen tijd furore maakten, maar al spoedig daarna werden vergeten: *Nieuwe blik terug*. De serie is bedacht en wordt gepresenteerd door [Orville Breeveld](#), die hiermee belangrijke historische personen aan de vergetelheid wil ontrukken.

Sombra di Koló

[The Shadow of Color / Sombra di Koló \(With english subs\) - YouTube](#)

In the spring of 2012 Roe teamed up with Curaçaoan filmmakers Selwyn de Wind and Hester Jonkhout to start filming. *The Shadow of Color* is a documentary on race relations in Curaçao today. With this documentary Roe broke Curaçao’s old and pervasive taboo on addressing racism, and made available the findings of her dissertation research to a large (inter)national audience. *Shadow of Color* premiered in Curaçao in September 2014, and has since then been screened almost 100 times, to local audiences, and to audiences in the Netherlands, the United States, Cuba, Puerto Rico, Colombia, Barbados, St. John, Antigua and Barbuda, Belize, Panama, the Cayman Islands, Trinidad and Tobago, the Dominican Republic, Granada, Venezuela, St. Kitts & Nevis and Mexico. In 2015 Roe won the prestigious Curaçaoan Boeli van Leeuwen Award, which is granted to outstanding academic work that reaches non-academic audiences.

‘Wit is ook een kleur’, Sunny Bergman:

<https://www.2doc.nl/documentaires/2016/12/wit-is-ook-een-kleur.html>

Verkenning van waarom veel hoogopgeleide witte mensen zich verongelijkt voelen over racisme en witte privileges.

Nieuw Licht - Het Rijksmuseum en de slavernij, Ida Does

https://www.npostart.nl/2doc/15-02-2021/VPWON_1307640

Wat is de relatie tussen de kunstwerken en het Nederlandse slavernijverleden? Ida Does volgt drie Rijksmuseumconservatoren tijdens hun zoektocht.

‘De Blauwe familie’:

<https://www.2doc.nl/documentaires/2022/05/de-blauwe-familie.html>

Inkijk in racisme en discriminatie binnen de Nederlandse politie.

New Doc Gives Voice to the Descendants of the Last Known Ship to Smuggle Stolen Africans to the US. Netflix, *John DiLillo*, September 29, 2022.

<https://www.netflix.com/tudum/articles/descendant-documentary-trailer>

Finding the shipwreck was just the beginning. The trailer for *Descendant* shows that it's about much more. In 1860, 110 people from the West African country now known as Benin were illegally transported to Mobile, Alabama, aboard *The Clotilda*, a ship that was burned by its owner, Timothy Meaher, to cover up his crimes. More than a century later, Margaret Brown's new documentary *Descendant* tells the story of the families of those brought over on *The Clotilda*, who now form the community of Africatown, and how the recent discovery of the shipwreck has compelled them to grapple with a century of mythmaking, the lasting forces of oppression and a shared path toward justice.

Over Alles is Famiri, 11 december 2022

<https://www.bnnvara.nl/suriname/over-alles-is-famiri>

In de zesdelige BNNVARA-serie 'Alles is Famiri' (Surinaams voor 'alles is familie') gaat presentator Amber Kortzorg op een persoonlijke reis naar het land van haar vader Lloyd. Het prachtige, met regenwoud bedekte land waar de Surinamerivier doorheen stroomt en waarmee Nederland, maar ook Amber zelf, een complexe band heeft. Wat betekent identiteit eigenlijk in een land met zoveel culturen? En hoe past zijzelf in Suriname? Amber gaat er op bezoek bij verschillende families om het veelzijdige Surinaamse karakter te leren kennen. Door hun ogen ziet Amber een Suriname dat ze nog niet kende: die van de dagelijkse zorgen, allesomvattende spiritualiteit en natuur. Een land dat in economisch zwaar weer verkeert en een complex (slavernij)verleden heeft. Maar bovenal een land van levenslust, veerkracht en liefde, dat een hoopvolle blik op de toekomst houdt.

Tula leeft!

https://www.npostart.nl/tula-leeft/17-08-2023/VPWON_1352893

De Curaçaose zangeres Izaline Calister en musicus/theatermaker Thijs Borsten lopen de Ruta di Tula op Curaçao. Ze ontmoeten er artiesten, musici, historici en een pastoor. Tula werkt op plantage Knip. Op 17 augustus 1795 komt hij in opstand en legt met andere tot slaaf gemaakten het werk neer. Plantage-eigenaar Casper Lodewijk van Uytrecht is niet ontvankelijk, daarom trekken ze naar de hoofdstad, naar de gouverneur. Onderweg sluiten andere tot slaaf gemaakten zich bij hen aan. Tula en veel anderen bekopen het uiteindelijk met de dood, maar de opstand groeit uit tot nationaal symbool. Tula zelf wordt in 2010 uitgeroepen tot nationale held.

The President's Daughter & the Richest Freeborn Lady

Filmmaakster Mildred Roethof volgt icoon Cynthia McLeod op een duizelingwekkende reis door ons koloniale verleden. McLeod heeft een queeste; aandacht voor Elisabeth Samson, de eerste vrijgeborene en zwarte, vrouwelijke miljonair van Suriname ten tijde van de piek van de trans-Atlantische slavernij. Vrouwen kwamen in historische werken nauwelijks voor, laat staan een zwarte vrouw. De gecreëerde onwaarheden, mythen en stereotypen ontkracht McLeod door diepgravend feitelijk onderzoek.

Trailer:

https://www.youtube.com/watch?v=pKpR0iW4q1k&ab_channel=NederlandsFilmFestival

Filmagenda per stad:

https://www.biosagenda.nl/film_the-president-s-daughter-en-the-richest-freeborn-lady_40791.html

Alledaagse waarheid, Ida Does

In haar documentaire gaat Ida Does op zoek naar de impact van het werk van Professor Philomena Essed op hedendaagse generaties, die de strijd aangaan tegen racisme, uitsluiting en discriminatie.

<https://www.2doc.nl/documentaires/2023/10/alledaagse-waardigheid.html>

Artikelen

Zwijgen of juist spreken? Hoe verschillende generaties op Curaçao anders omgaan met het slavernijverleden, 10 juli 2023

[Zwijgen of juist spreken? Hoe verschillende generaties op Curaçao anders omgaan met het slavernijverleden - EenVandaag \(avrotros.nl\)](#)

Impact magazine | 'Doorwerkingen van het slavernijverleden'

https://arq.org/sites/default/files/2023-06/Alex%20van%20Stipriaan_Doorwerkingen%20van%20het%20slavernijverleden_Impact%20Magazine%202023-2.pdf

NU | Koning laat onderzoek doen naar rol Koninklijk Huis in koloniale geschiedenis, 06 december 2022

<https://www.nu.nl/koningshuis/6240584/koning-laot-onderzoek-doen-naar-rol-koninklijk-huis-in-koloniale-geschiedenis.html>

De Psychiater | 'Uitsluiting en achterstanden hebben een impact op geestelijke gezondheid'

https://depsychiater.nl/artikelen/2023/februari/uitsluiting-en-achterstanden-hebben-een-impact-op-geestelijke-gezondheid?mc_cid=541708770f&mc_eid=c8563e3c54

Waarom mensen van kleur zich soms willen terugtrekken uit 'wit Nederland'

<https://dekanttekening.nl/samenleving/waarom-mensen-van-keur-zich-soms-willen-terugtrekken-uit-wit-nederland/>

Ida Does maakte een documentaire over de auteur van 'Alledaagse racisme', Philomena Essed:

'Hadden we maar beter naar haar geluisterd'

<https://www.parool.nl/kunst-media/ida-does-maakte-een-documentaire-over-de-auteur-van-alledaags-racisme-philomena-essed-hadden-we-maar-beter-naar-haar-geluisterd~bac55719/>

Trouw | 'Aanvaarden van de slavernijexcuses, ik ben er nog niet aan toe', Glenn Helberg

<https://www.trouw.nl/verdieping/glenn-helberg-aanvaarden-van-de-slavernijexcuses-ik-ben-er-nog-niet-aan-toe~be07ef48/>

Starnieuws Suriname | McLeod ingenomen met excuses Rutte

<https://m.starnieuws.com/index.php/welcome/index/nieuwsitem/73430>

Caribisch Netwerk | Doorwerking van slavernij aanpakken? 'Meer nodig dan bewustwording', vinden Caribische politici

<https://caribischnetwerk.ntr.nl/2023/03/03/ipko-dag-3-doorwerking-van-slavernij-aanpakken-meer-nodig-dan-bewustwording-vinden-caribische-politici/>

The British Psychology | Historically excluded

The BPS is keen to highlight the unseen history and unheard voices of psychology

<https://www.bps.org.uk/history-psychology-centre/historically-excluded>

Trouw | 'Slavernij leeft ook in mij, zo leerde Tulsa mij', Jitske Wildschut.

<https://www.trouw.nl/opinie/slavernij-leeft-ook-in-mij-zo-leerde-tulsa-mij~b22070ff/#:~:text=De%20geschiedenis%20van%20slavernij%20werkt,meer%20bewustwoording%20bij%20witte%20mensen.>

NOS-nieuws | In Amerika is lesgeven over slavernij helemaal niet zo vanzelfsprekend

<https://nos.nl/artikel/2467592-in-amerika-is-lesgeven-over-slavernij-helemaal-niet-zo-vanzelfsprekend>

Het Financieel Dagblad | 'De Caribische keuken: een schitterend ongeluk', Karin Kuijpers.

https://fd.nl/samenleving/1484847/de-caribische-keuken-een-schitterend-ongeluk?utm_medium=social&utm_source=app&utm_campaign=earned&utm_content=20230813&utm_term=app-ios&gift=yklPz

Socioloog en kok Lelani Lewis heeft een missie: mensen de geschiedenis van de Caraïbische keuken bijbrengen. Die is tragisch én mooi. Gerechten van slaafgemaakten vonden bijvoorbeeld hun weg in het gebied en in de Amerika's. 'We zijn verbonden door ons voedsel.'

The New Yorker | A Sociologist Examines the "White Fragility" That Prevents White Americans from Confronting Racism

<https://www.newyorker.com/books/page-turner/a-sociologist-examines-the-white-fragility-that-prevents-white-americans-from-confronting-racism>

Vrij Nederland | Antropologe Rose Mary Allen over Curaçao:

'Generatie na generatie is de slavernij niet te boven gekomen'

<https://www.vn.nl/rose-mary-allen-curaçao/#:~:text=Over%20het%20Cura%C3%A7aose%20slavernijverleden%20is,hel%20leven%20van%20mensen%20nu.>

De doorwerking van de slavernij heeft een 'zwarte' en een 'witte' kant

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewje-5WYnY6CAxXCX_EDHZs5DucQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.nrc.nl%2Fnieuws%2F2022%2F12%2F23%2Fde-doorwerking-van-de-slavernij-heeft-een-zwarte-en-een-witte-kant-a4152526&usg=AOvVaw3-8KxODOIPLP5K3m9QyEhl&opi=89978449

Slavernijverleden Bij Ruttjes excuses voor het slavernijverleden was een belangrijke rol weggelegd voor de 'doorwerking in het heden'. Wat is dat eigenlijk? En hoe kan het worden onderzocht?

Dagblad van het Noorden | Roline Redmond geeft dit jaar de Aletta Jacobs Lezing.

'Het wordt tijd dat witte mensen hun huiswerk gaan doen', 04 maart 2023

<https://dvhn.nl/groningen/Het-wordt-tijd-dat-witte-mensen-hun-huiswerk-gaan-doen-28275191.html>

Herontdekte opera van Surinaamse componist, 02 oktober 2023

[Herontdekte opera van Surinaamse componist – Concertgebouworkest](#)

Op 15 februari speelt het Concertgebouworkest *Het pand der goden*, een drama met muziek en zang van de Surinaamse componist Johannes Nicolaas Helstone (1853-1927). Deze eerste

uitvoering sinds 1906 vindt plaats in Het Concertgebouw onder leiding van Otto Tausk met vocale bijdragen van solisten en Cappella Amsterdam.

Waarom moeten we het slavernijverleden herdenken? 30 juni 2023

<https://www.mensenrechten.nl/actueel/toegelicht/toegelicht/2023/waarom-moeten-we-het-slavernijverleden-herdenken>

Op 1 juli is het precies 150 jaar geleden dat er officieel een einde kwam aan slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden en start het Herdenkingsjaar Slavernijverleden. Het College voor de Rechten van de Mens vindt het belangrijk dat we ons meer bewust worden van het koloniale slavernijverleden en de gevolgen daarvan voor de Nederlandse samenleving van nu. Het College verwelkomt de stappen die sinds de excuses van december 2022 door de Nederlandse regering gezet zijn, en licht toe hoe herdenking, erkenning en herstel raken aan mensenrechten.

Nationaal Slavernijmuseum

<https://www.amsterdam.nl/diversiteit/nationaal-slavernijmuseum/>

Nederland krijgt een eigen Nationaal Slavernijmuseum. Over een paar jaar moet het museum zijn deuren openen voor het publiek. Het trans-Atlantische slavernijverleden vormt het uitgangspunt voor het museum, met ruimte voor onder meer ook de Indisch-Oceanische slavernij. Inhoudelijk zal het museum zich richten op een breed publiek, met een focus op educatie, kunst, kennis en onderzoek. Dit initiatief wordt mede mogelijk gemaakt door steun van het ministerie van OCW.

Publicaties

De betekenis van de Atlantische slavernij voor de Nederlandse economie in de tweede helft van de achttiende eeuw door Pepijn Brandon en Ulbe Bosma.

<https://tseg.nl/article/view/8349>

Onderzoek naar het Nederlandse koloniale slavernijverleden en zijn doorwerkingen.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/15/onderzoek-staat-en-slavernij>

Publicaties van Dr.Karamat Ali, R over diversiteit en therapie

Karamat Ali, R. (2004). Bilingualism and Systemic Psychotherapy: Some formulations and explorations. *Journal of Family Therapy*, 26: 340–357.

Karamat Ali, H. P., & Karamat Ali, R. (2011). Joint self-reflexivity: an intercultural couple looks at difference, *117*: 11-13.

Karamat Ali, R. (2011). Keeping “race” and culture on the supervision agenda (even when they may not seem relevant...). *Context*, 116: 20-22.

Karamat Ali, R. (2021). Competenties en culturele diversiteit in supervisie: De uitdaging het bespreekbaar te maken. *Systeemtherapie*, 1: 56-67.

Slavernij, canon en trauma Oostindie, G.J.

Oostindie, G. J. (2007). *Slavernij, canon en trauma*. Faculty of Arts, Leiden University, Leiden.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/12645>

Boekpresentatie

Boekpresentatie: Staat en slavernij – Event <https://iisg.amsterdam/nl/events/staat-en-slavernij>

Theater

Keti Koti 2023 | Theater Bellevue

https://www.theaterbellevue.nl/agenda/themas/154/Keti_Koti_2023?rt=13930b6&mlsi=69498&bc=63faa4b2bb2b1bcf2665af90a053c51d&utm_medium=email&utm_source=pers_template&utm_campaign=persbericht_keti_koti_festival

Tijd zal ons leren | Het Nationale Theater

Romana Vrede maakt een voorstelling naar de podcasts ‘Tijd zal ons leren’, dat vanaf 29 juni in Het Nationale Theater (den Haag) te zien zal zijn.

https://www.hnt.nl/voorstellingen/6973/Het_Nationale_Theater_Romana_Vrede/Tijd_Zal_Ons_Leren?gclid=CjwKCAjwv8qkBhAnEiwAkY-ahrMf5_QIRhCP50Ss4CLB6hlcCXlpD4F8YqCahGuW5OfnTL7k5jTrzBoCrpUQAvD_BwE

en

<https://www.vpro.nl/programmas/etc/tijd-zal-ons-leren.html>